

SLOVENIJA.

List 41.

V torek 22. Velkiga travna

1849.

Slovenija izhaja vsaki teden dvakrat, in sicer vsaki torek in petek. Predplačuje se za celo leto v založnici v Ljubljani 7 gold., za polleta 3 gold. in $\frac{1}{2}$, za eno kvatre 1 gold. in 45 kr. Za celoletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odrajuje še $\frac{1}{2}$ gold. Za po pošti pošiljano Slovenijo je celoletno plačilo 8 gold., polletno 4 gold., za eno kvatre 2 gold.

Razjasnenje čez odškodovanje zastran tlake in desetine in drugih gospodarskih davkov, zložil g. Ambrož, za državni zbor v Kromerizu do 12. Svecana 1849.

(Konec.)

Opomnienie:

Ako bi se to ne bilo moglo speljati, bi se bil drugi predlog naredil takole:

Pri tlakah je za sprevidariti, ali so pri upeljavi patenta za tlake po postavah bile obravnane ali ne.

§. 16 tega patenta od leta 1782 takole govori:

Po letih postavkih morajo kresije tlačansko dolžnost tajistih, kateri so do zdaj eno vikši opravljali, prav vravnati in k odverneju vsih zmotnjav čez in čez vsakimu podložniku, h komu je on posehmalu perderžan v njegove hišne bukvice na tajno zapisati; in ker leta patent pred seboj ima, le na merjat, kar temu tako nuenimu kmetijskemu stanu lohejši je; tako se iz tega samo od sebe dol vzame, de tam kir za zdaj ena majnši kakor tukej izmerjena dolžnost gori perpravljena al v nevadi je, ta podložni se per te dobroti obderžati mora i. t. n.

Iz tega zapopadka gre na dan, de takrat ni bilo zapovedano, pri vsakimu podložniku tisto mero tlake vpeljati, kakor je v tem patentu predpisana, ampak le pri tistimu, kter jo je popred več imel — kdor jo je pa popred menj imel, ostane pri poprejšni meri. Zatorej bi bilo nar perve potreba, pregledati, ali se že v letu 1782 ni za eniga ali družiga kmeta kaj napeniga vpeljalo, in to pretresovanje bi to pravo resnično mero tlake vgotovilo — po kteri bi se odškodovanje dalo. Vse poznejši prenarredbe tlake v dnarno plačilo, ali spremenjenje poljske tlake v druge hišne dela bi mogle nehati — ako niso po postavah storjene, namreč po takih pogodbah, ktere so vsake tri leta ponovljene in od kresije poterjene.

Kader bi se na to vižo postavna mera tlake vgotovila, bi se ravno tako in po te ceni v dnar zrajtala, kakor je bilo popred povedano. To de bi se pri rajtingi tudi te odrajtavila mogle od cene preč vzeti, ktere so grajšine tlačanam po navadi dajale naj bo v denarjih, naj bo v jedilih za ljudi ali v piči za živino. —

VI. Vgotovljenje odškodovanja za te do zdaj obdelane odrajtavila in opravlila.

§. 29.

Znesik vsih do zdaj obravnanih dolžnosti v te meri, kakor na eno leto pride, bi bil pravi znesik za odškodovanje.

§. 30.

Ta letni znesik se razdeli v tri dele (tale).

Eno tretjino (dritelc) bi imele gruntne gosposke samo terpeti, zato ker jim bo po odvezi od svojiga gospodstva tudi veliko dolžnost odpadlo. To so:

1) Grajšinam ne bo treba več za oskerbnistvo grajšine, za obravnanje gruntnih bukev, za pobiranje gruntnih davkov in desetini pisarjev ali ferboltarjev imeti, tudi za tlačane ne več vaubta debeliti, de bi jim s palco za herbtam stal.

2) Grajšinam ne bo več treba za bolne vboge iz kmetijske rodovine v bolnišnico (špi-

tav) in tudi ne za druge kužne ali nalezljive bolezni ukladati.

3) Grajšinam ne bo več treba za zidanje ali popravljanje cerkvá, farovžov, šolskih ali mežnarskih hiš, ne za šolsko kurjavo in druge potrebe vkladati.

4) Tudi bo nehala dozrajna zaveza grajšin zavoljo kmetijskih davkov, ktera se imenuje Oktava.

§. 31.

Druga dva dritelca letniga zneska storereta še le mero za odkupno ceno, in znesik bi se dvajsetkrat pomnožiti mogel, de bi se dobil odkupni kapital. —

§. 32.

Pri desetinah bi pa desetinske gosposke ne imele eno tretjino ampak le eno četertino dol spustiti, zato, ker desetinske gosposke nimajo toliko potroškov za oskerbovanje, kakor grajšine. Torej bi se pri desetinah le trije firtelci mogli odškodovati.

§. 33.

Od zneska, kteri bi bil po dozdej povedani viži, grajšinam za vse odrajtavila in desetinskim gosposkam za desetino kakor odkupšina za plačati, bi dozdejni podložnik eno polovico, dežela bi pa drugo polovico iz deželskiga premoženja plačati mogla.

§. 34.

Pri speljavi dosihmal dokazanih prerajtil bi se pa tisti peti del (fünftelc) kteri je bil že po francozovskim vladarstvu doli spuščen, ne smel zdaj v rajtengo vzeti. —

§. 35.

Podložniki bi znali znesik, kteri na-nje pride, ali ročno po storjeni rajtbi odriniti, ali pa bi znali obrest (čimže) v taki meri in tako dolgo dajati, de bi bil ves kapital poplačan. Leti obresti bi se mogli nar majn v petih goldinarjih od sto vsake kvatre na cesarsko denarnico odrajtati.

§. 36.

Tudi je podložnikom na prosto voljo dano, več ko pet percent dajati, namreč šest, sedem, osem itd. zato bi pa toljkajna pred kapital vgasnil.

§. 37.

Tudi je podložnikom odperto, med plačilam v poznejih letih letne percente povikšati, če jim njihove okoljstave dopuste.

§. 38.

Vse pravice drugih ljudi, ktere so v gosposkih bukvah (Landtafel) zapisane, se razširijo tudi na te zneske ali percente za odkupšino kmetijskih odrajtavil in desetini in ravno tako ostane kmetijski grunt tako dolgo še zmiraj z tem kapitalam obložen, dokler popolnoma poplačan ni. Ta odkupni kapital ima biti v gruntne bukve zaznamovan in more imeti spredno pravico pred vsim drugimi kmetijskimi dolgovi.

§. 39.

Grajsaki bi tako dolgo vsakiga pol leta štir percent obrest dobivali, dokler bi se cel za odškodovanje odločeni kapital ne plačal. Za vgotovljenje kapitala bi dobile grajšine in desetinske gosposke deželne dolžne pisma.

§. 40.

Te dolžne pisma bi imele tako veljavnost, kakor so jo imele do zdaj vse pravice, ktere se bojo odškodovale. V navadi bi se te dolžne pisma pisale na sedajne gospodarje grajšin ali desetinske gosposke, ako je pa kaka gruntna

ali desetinska gosposka zadolžena, ostanejo upaveam odperte vse tiste pravne pota za njih dolgove do tih dolžnih pisem, kakor so jim bile poprej do zastavljenih grajšin ali desetini. Zato se zamorejo take dolžne pisma tudi na upavce z dovoljenjam gosposk zapisati.

§. 41.

Ako bi se take deželne dolžne pisma na upavce zapisale, bi se tudi kapital le vpavcam plačal.

Ako je pa grajšina ali desetinska gosposka zadolžena in de deželnih dolžnih pisem ne da na vpavce zapisati, se kapital grajšakam in desetinskim grajšakam na roke ne plača ampak se vloži (depositira) pri sodni oblasti tistiga kantona, v kterimu grajšina leži ali desetinski gospod stanuje. Taki vloženi kapital se zamore tudi v prepovd djati in tudi zarubiti. —

Letne obresti od kapitalov dobivajo tisti, na ktere imena so deželne dolžne pisma zapisane, ako ni po postavah od kakiga sodbiša za posamesne primere kaj drugiga upeljano.

§. 42.

Cesarske kantonske kase bi vsake kvatre te plačila odrajtvale na deželno urbarsko kaso ali denarnico. Kar bi po plačilu obrest v denarjih ostajalo, bi se vsake pol leta za plačilo kapitalov obrnilo. Na ta primer bi bila vsako leto dvakrat lozenga za deželne dolžne pisma.

§. 43.

Kar pa vtiče plačilo tistiga dela, kteriga dežela na-se vzame, bi se moglo nar pred deželno premoženje na tanjko poiskati in v denar spreobrniti, kar bi pomajnkalo, bi se po tem kakor deželna potreba na deželo naložilo. —

VII. Kako bi se ta do zdaj omenena postava izpeljala.

§. 44.

Za izpeljavo odškodovanja po tih naklepih se ustanovi deželna komisija, ktera obstoji iz 15 udov.

Ti udje bi se takole volili:

5 jih izvoli ministerstvo, 5 jih izvolijo grajšinske in desetinske gosposke, 5 jih izvolijo dozdejni podložni namreč — za Ljubljansko kresijo dva, za Novomeško dva in za Postojnsko eniga.

§. 45.

Kakor hitro so ti gospodje izvoleni, naj sami med seboj predstojnika zvolijo in po tem naj naredo opravljeni red, po kterim bi se pri vsaki grajšini in pri vsaki desetinski gosposki z podložnimi in z desetniki rajtenga delala.

Ta komisija izvoli tudi devet komisarjev, kteri bi posamesne rajtenge po deželi narejali, namreč: za Ljubljansko kresijo tri, za Novomeško štir, za Postojnsko dva, in jim odloči tudi grajšinske in desetinske gosposke za opravilstvo.

§. 46.

Perva dolžnost takiga komisarja je, de pri grajšini ali pri desetinski gosposki vkup zbere tiste osebe, ktere bi imele pri rajtengi biti, namreč grajšinskiga ali desetinskiga gospoda, podložnika ali desetnika in vselej dva moža iz tiste županije, ktera bi na versta prišla. Ta dva moža imajo podložniki ali desetniki izvoliti.

§. 47.

Taki komisariji imajo tudi pravico vse cenitve ali šacila naprej vzeti, kateri bi morebit bile potrebne. H takim cenitvam zbere komisar dva zastopna moža, eniga pa grajšinski ali desetinski gospod, eniga pa podložnik ali desetnik.

§. 48.

Tim komisarijam je odperito, vse katastralne pisma in mape od kantonskih gospodov tirjati in tudi vsake druge pripomočke, katerih bi znalo biti potreba.

§. 49.

Ako se pri tih opravih pravica kakiga odrajtvila pregovori, si mora komisar prizadevati, pogodbo ali glihengo storiti — če mu pa ne rata, naj naviza pravdno opravilo na prvo razsodno sodbiše. —

§. 50.

Deželna komisija upelje pri vsaki kresiji eno tako prvo sodbiše iz treh oseb, namreč iz dveh pravdoznanih [gospodov in iz eniga kresijskiga komisarja.

§. 51.

Ako ena ali druga stran s sklepam tega sodbiša zadovoljna ni, je odpert rekurs na mestno in deželsko sodbo (Stadt- und Landrecht) v Ljubljani. — Čez razsodbo te sodbe ni več daljnega doklica ali pritožbe.

§. 52.

Ako pa pri takih rajtengah kaki drugi prepir zavoljo rajtenge, cenitve ali drugih postavkov ustane — razsodi komisar z štirmi možmi, dva zvoli grajšinski ali desetinski gospod, dva pa podložnik ali desetnik.

Če ena ali druga stran z tem sklepam ni zadovoljna, ji je odperita daljna pritožba na deželno komisijo, in kar ta izreče, pri temu mora ostati.

§. 53.

Take pravde in pritožbe pa ne morejo zavirati, de bi se za te druge odrajtvila opravilo naprej ne peljalo.

§. 54.

Kader je opravilo pri eni ali drugi grajšini ali desetinski gosposki popolnoma dokončano stori deželna komisija, razglas, koliko ima grajšinska ali desetinska gosposka za odškodovanje potegniti in koliko ima sleherni podložnik ali desetnik za plačati in koliko ima dežela poverniti. Ta razglas se pošlje na gospodstva in se tudi v novicah in časopisih očitno oznani, de vsi zvejo, katerim je kaj mar.

Pri takih odrajtvihih, ktere vtičejo cerkve, kloštre, štiftenge, duhovne itd. se razglas stori na postavne oskerbnistva.

§. 55.

Vse vlage, pisma, prošnje, protokoli v vsih teh zadevah so proste od štempeljna.

Učiteljske skupščine.

Više oči vidi više,
Više misli više smatra,
Više rukah več napiše,
Iz više iskar biva vatra.

Pavav Stoos.

Učivnice na temelju narodnosti zidane so Slovencem za izobraženje in prosveto, za srečo in slavo naroda slovenskega neobhodno potrebne. Da pa dobimo učivnice v narodnim duhu osnovane moramo se poganjati, truditi in prositi za slovensko šolsko svetovavstvo. Alj sedaj so za učivnice borne okolščine: „inter arma silent studia“, nesrečna in grozovitna vojska na Ogerskim dela naši vladi toljko skerbi in opravil, da mora skoraj vse druge reči na strani pustiti, pa temu se ni čuditi, zoper to se ni pritožiti. —

Ako Bog da in sreča junaška, noče biti daleko tisti čas, ki se bo leta puntarska, krivična vojska dokončala na slavo celokupne Austrije, in na blagost avstrijskih narodov. V tisti željno pričakovani dobi hoče se predvzeti od našega ministerstva v zrelo vsestrano pretresovanje gotovo tudi ti predmet, in na-

rediti spasonosna postava o uredenju nižjih ali ljudskih učivnic. Da naši vladi prosveta avstrijskiga ljudstva, poboljšanje učivnic resnično na sercu leži, se oznani v ministerijalni osnovi javnega podučevanja z letemi besedami: „Potreba, ktero globoko čutimo, je poboljšanje javnega obučevanja. Prišlo je saj enkrat vreme, da se o temu z vso važnostjo izustiti moremo; da se pa tega posebno državna vlada lotiti ima, zahteva in tirja ne samo važnost predmeta za vso državlansko družtvo, temuč tudi dolžnost njena: opreti in poravnati pote k izobraženju vsakiga, makar tudi najsiromaškega.“ — Dobro je znano, da sedijo pri ministerstvu v odseku (Section) za javno podučevanje gospodi razsvetlenega uma, in žlahtnega serca; pa vender je resnica: da više oči vidi više, više misli više smatra; pa vender je blagonosno, dobro in potrebno, da se tudi te predmet od javnega podučevanja v časopisih na vse strane od različnih gospodov prejšiše, premisli in presodi, in tako na ta način tistim možem, — naj bojo pri ministerstvu in državnemu zboru ali pa pri šolskemu svetovavstvu in deželnemu zboru — težka butara polajša. —

Ravno učitelji pa najbolj znajo, bolj kakor vsaki drugi, žaljno opravilo izobraževanja mladine; — znajo žalostno stanje ljudskih učivnic, znajo vižo ali način, na kateri bi se mogle zboljšati, in ktere se imajo potrebovati sredstva, da učivnice bojo postale to za izobraženost ljudstva, kar imajo biti po svoji sverhi (Bestimmung); znajo in sami občutijo najglobej, kje jih bolji, kje bi se najprej in najložež dobil lek ali zdravilo za njihne rane. —

Potemtakim je dobro, ja neogiblivo potrebno, da se učitelji večkrat zberejo, in z zjedinjeno močjo premislijo in prevdario lete velevažni, v živo učiteljev in celiga naroda dirajući predmet. Ravno to tudi našo ministerstvo dobro spozna, in je 2. Sept. p. l. št. 5692 na vse gospode učitelje dalo poziv, da derže skupščine, da se posvetujejo glede vsega, kar bi za povzdigo in poboljšanje učivnic hasnovito blo, in da posledek (Erfolg) svojih skupščin na znanje dajo ali prijave. Tim načinam more vlada zaznati vse pojedine težkoče in potrebsčine, in zamore na njih obzir vzeti. —

Za tega voljo smo z nepopisljivo radostjo brali v Sloveniji in drugod kej domačega od učiteljskih skupščin; to so, je moral vsaki pravi vlastenc misliti, to so gospodi, ki razumejo močni duh našega veka, ki je duh družtev, skupščin in vzajemnega posvetovanja; — to so gospodi, ki se lepo in zvesto ravnajo po ljudomilih naredbah in postavah deželske in duhovske vlade; — to so gospodi, ki se trudijo za povzdigo in vredjenje slabo uravnanih učivnic, za poboljšanje revnega stanja učiteljev, in za povišanje prosvete, sreče in slave naroda slovenskega.

Alj že je mnogo vode po Dravi oteklo, kar od učiteljskih skupščin ni blo nič čutiti in slišati, kar v naši ljubi Sloveniji od njih ni duha ne sluha. Kaj je to? alj je tudi ta tako koristna, tako potrebna, ja zapovedana stvar tak hitro zaspala, alj je tudi ona osodi izročena?

O velika žalost, neodpušljiva nemarnost, težki greh vsakemu, ki je tega kriv! Naj preleti kakor grom vse kosti vsih lenih in nemarnih slavni glas gosp. učitelja M. Stojanovića, vsim učiteljem jugoslavjanskim v 20. broju slavenskega juga oznanjen: „Važno je, bratje! in krasno mesto, koje mi v državi zauzimamo, važno posebno v sadašnji dobi. Nam je izročeno upravljanje, izobraženje in prosvetenje mladeži našega jugoslavenskega, zanemarenega, potlačenega in v luži tujinstva potonutega naroda; v naših je rokah ona mila mladež, na kateri velja osnovati bolji budućnost ali prihodnost našega naroda; v naših je rokah sreča prihodnega naraštaja (Nachwuchs) in upanje dobrega in srečnega potomstva, na kteremu stoji naša domovina, na komu stoji

čas in slava naroda. Da je naš narod v mnogem obziru po nemili osodi (Geschick) pa ponajviše v izobraženosti za drugimi samostalnim narodi zadostal, in skoz stoletja bivši tujinstva sluga moral zadostati, o temu ni sumnje (Zweifel), to znamo: pa da se z izobraženostjo ljudstva početi more vtemeljivati boljši budućnost našega naroda, tudi na temu ne more zdrav razum sumljati, kakor se tudi z vso pravico tverdititi more, da jedino dobrim vredjenjem narodnih učivnic položi se, in položiti more čverst, jak in dober temelj za ljudsko izobraženost. —

(Konec sledi.)

Austrijsko Cesarstvo.

Slovenska dežela.

* Svitli cesar je ustanovil na Dunajskim vseučilišu stolicu slavjanskiga jezikoslovja in pismenstva in je taisto g. Drju. Francu Miklošiču izročil. —

* „Smotritelj dalmatinski“ da v uradnim delu na znanje, de se je zastran občniga državniga zakonika ali oglasnika postav na Dunaju pod vodstvom ministerstva pravice posebna pisarnica za vredništvo napravila, ki je svoje delo 20. Aprila pričela.

Pervi list tega zakonika pride začetka meseca Julja t. l. na dan, in bo obsegel vse postav in razglase, ki so bili pod sedajnim cesarjem Franciškam Jožefam izdani. Naslednji listi pa bodo druge nove postav razglasovali, kakor zadevni cesarski patent ustanovi.

Bog daj, de bi se na Slovence ne pozabilo, de bi se jim postav po slovenski slovnici in sicer v takim narečju dajale, ki se občno slovensko imenovati zamore; zraven pa naj bi se gledalo na enakoličnost saj novih besed za vse Jugoslavjane. —

* 19. t. m. je šel general Haynau iz Laškiga skozi Ljubljano, kakor se sliši, k Ogerski armadi, de bo generalu Veldenu pridani. Terdnjave Malghero mende ne mislijo z strelam in napadam vzeti, ampak jo bodo za zdaj samo okoli in okoli oblegli (cernirali.)

V Gradcu 3. t. m. Včeri je minulo leto, od kar se je graško društvo „Slovenija“ ustanovilo. Ono je tedej celo leto kot politično društvo obstalo in z nemalim vspeham delalo. Ker se je pa po novih postavah združevanje jako omejilo; je društvo leto v svojim glavnim zboru sklenilo, spreobrniti se s početkam drugiga leta v literarno društvo. De bi se dan njegove ustanovitve dostojno obhajal, so sklenili udje na predlog predsednika čast (gostijo) deržati, s tem pristavkam, de se ta čast pri rodoljubu zvunej mesta v prijetni dolini pripraviti da. Tako se je zgodilo. Zarana prihitimo vsaki od svojiga doma na odločeno mesto se pozdravimo z domačinam, in od ondot vsi skupej zbrani se vpotimo prek hribea k cerkvi, kjer smo molili, potlej se pa zopet obrnemo k našim dobrim domačinu, ki nas je z bogato mizo pričakal. Pri obedi nazdravi naš verli domorodec dr. Muršec narpopred vsemu rodu slavjanskemu in celimu društvu „Slovenii“; za tem so sledile zdravice sv. patriarhu, viteškemu banu, hrabrimu Kničaninu in Strati-miroviču in vsem slavjanskim junakam, ki so na marsovim polju.

Tako smo se veselili in pomenkvali do noči, pesme peli, kolo igrali, in ko noč nastopi, se razidjemo vsaki k svojim dvoru.

(Srbske beog. N.)

Celovec 16. Maja. V groznim strahu smo mi tukaj zavolj gosp. Janežiča, začasnega učenika slovenskega jezika. On je poklican k vojašini ali žolnirščini. Na poklic je poslal gosp. kantonskemu komisarju dopis visokega ministerstva, po kterim je imenovan za načasnega učenika slovensčine, mislivši, da je, kakor vsi učeniki in šolski pomagavci, tudi on odštet od dolžnosti k vojaški službi.

Po nekim času pa pride od Beljaške kresije odgovor, da on sliši v II. klas, in se ima kakor vsaki drugi na pregledu pokazati.

V ti stiski vložil gosp. Janežič prošnjo na visoko ministerstvo notrajnih opravil in pridruži krasno zvedočbo sedajnega praefekta, da je učenik slovenskega jezika v Celovcu neobhodno potreben, in da g. Janežič leto mesto z veliko občno hvalo in zadovoljnostjo nadopolnuje. Velika nesreča bi bila za nadopolnega, učenega slovenca gosp. Janežica, — in velika škoda za celo mesto, ja celo Koroško, ako ministerstvo te pravične prošnje ne usliši. G. Janežič ima 92 poslušavcev latinskih šol, ktere vsaki teden v 5 urah uči; ima 19 gospodov uradnikov in doveršenih pravdoslovcev, kterim v 3 urah skoz den slovenski nauk deli. Vse dijake ali študente uči sapstonj; alj ne dobi država od njega večji dobiček sedaj, kakor potem, če ga med žolnirje vteknejo?

Kaj bojo počeli učenci ki svojega učenika tako lahko zastopijo, tako visoko častijo in hvalijo? —

Bog daj torej tisti prošnji dober uspeh (Erfolg)!!!

Včeraj smo imeli tukaj slovesno veselico ali koncert, napravljen od tudi pri vas dobro znanega gosp. Ellerja.

„Tega umetnika, od kterega je nam Slovenija toliko slavnega povela, morem tudi jasno slišati“ sim mislil, in grem ob 8 zvečer v veliko sobo ali salo deželno-stališke hiše. Vse najdem lepo razsvetleno, praznično okinčano, in mnogo ljudi iz vsih, največ iz tako zvanih višjih stanov. Vse težko čaka. Gosp. Eller prične svoje strune prebirati. Vse vtihne, vse okamnato gleda, vse stermovito posluša: „to so sladkomični glasi iz boljšega sveta, zazibljejoči poslušavci v rajske sanje!“ V obširnejšemu popisu take umetnosti pero omaga; samo to perdam, kar vneti Slovenci — r od Ellerja poje:

„Kot Orfeja done nam tvoje strune,
Glas vsaki, ki ga dade gosle tvoje,
Presladkih čutov persi nam presune —
Spomin postavlja vsak ti v serce svoje!“
samo to poterdim, kar je mladi pesnik g. Jeriša pisal: „Brezdušni kipi smo stali, ko je glasoviti Eller iz začaranih gosel viže privabil, na kterih so se jasne Milostnice, ko sladka želja na usticah, zibale. Noben glas se ni v družbi začul. Tiho je blo kot v mirnim grobu. Skoraj sopeti se nismo upali.“ —

Toraj tudi veseljega ploskanja ni blo konca ne kraja: jednodušna, gromovita pohvala in slava gosp. umetnika od vsih stran zadoni! Razsveseljila sta tudi 2 gospoda in jedna gospodična poslušavce s prav lepimi ganljivimi napevi; tudi ti so bli jednoglasno pohvaleni. — Nobenemu ni nič manjkalo; le meni samemu je blo prazno in tiho v sercu: kje ste gospodične Michellitova in Rechfeldova, slavne slovenske pevkinje? Kje si ti slavnoznani slovenski pevec gosp. H.; kje ste vsi drugi pevci in govorniki slovenski? Vi ste majnkali — slovenska Vila je molčala; — za to je serce moje ostalo — prazno! Tega pa ni nobeden drugi kriv, ko moje samo za slovensko petje vneto serce. —

Prijazne zvezdice nam domu gredočim na jasnem nebu niso blisketale; iz črnih oblakov je dež scurkama lil. Morebiti da je to znamenje slavyanske prihodnosti? morobiti da Slavjane čaka strašen poliv, v kterim se majo potopiti — na veke?

Ja Slavjani! borni so časi! Čehe in Slovence hočejo požreti nesiti Frankofurtovci; — Serbe, Hervate in Slovake hočejo iztrebiti grozovitni Madjari; — Dalmatince in Istrijance hočejo potlačiti zviti Lahi; — ja clo naši sorodjeni, svobodoljubci in hrabri Poljaki skoz svojo izključivost in pregodno tišanje za samostalnim kraljestvom sebi in nam grob in propast koplejo!

Prenapeti Nemci, Madjari, Lahi, in Poljaki — koljko sovražnikov, dragi slavyanski

brati! Vsi ti se vežejo in pobratujejo, pogubiti in zatreti slavyanski narod!

Kje pa so Slavyanov prijatelji? Bog nebeški, ki ne bo dal pravico propasti, ino — Austrija samostalna in svobodna. „Mi, pravijo narodne novine, ne vidimo otebe v drugim, kakor v zavezi s drugimi slavyanskimi narodi.“ Če ravno sedajno ministerstvo potreba in prošnji Slavyanov le malo porajta, in si serca naj zvestejšega naroda oddalja, vendar je Slavyanam spasonosno geslo samo leto: „Vse za samostalno in svobodno Austrijo.“

And. Einspiller.

Serbska vojvodina.

Slavenski Jug piše (17. t. m.) Novice iz vojvodstva povedo, de je ban z armado prišel v Mitrovico. Madjari delajo strašne priprave k vojski in rekrutirajo povsod po sili. Bataljon Kikindjanov je odšel v Karlovce, na ktere se hoče Madjari vsaki čas zagnati. Tudi Pufer se je s svojimi vojaki vzdignil k Karlovcam. Vojska se nabira (koncentrira) okoli Varadina. V Bačko so pripeljali naše 4 tope k tistim junakam, ki verno domovino in brate svoje branijo. Madjari so s armado priderli k bregu Donave; naši so se pa iz te strani vterdili. Majerhofer kar nič ne skerbi, de bi se narodu pomoč v nevolji dala. On derži za svoje namene nar večji topove v Zemunu, kakor de bi se imel Turkam Beligrad vzeti; ali junaštva svojiga še ni nikjer pokazal. Dobro je delal iz Zemuna ter je s svojimi tovarši za res Bačko in Banat v nesrečo spravil! —

Česka dežela.

Iz Prage telegrafira, odkar je v obsedi, mestopredsednik Mečeri vsaki dan na Dunaj: v Pragi je mir.

Ogerska dežela.

Svitli cesar je izdal 12. t. m. razglas na Ogre, v kterim pravi namen in natoro sedajnega boja razloži, de ta boj od tiste že po celi Evropi razširjene stranke pride, ki hoče vse postave in kar je omika in kristjanstvo dozdej dobrija sozidalo, podreti. Takim hudobnimu naklepu v okom priti je dolžnost slednjiga vladarstva, za tega voljo de se je tudi ruski cesar pridružil; namen obeh cesarjev je: „Ogersko deželo težavniga jarma domačih in ptujih hudobnežev osvoboditi.“

— Kdo bi bil verjel, da je mnogo takih ljudi, kterim ni prav, da nam Rusi pomagajo, in vendar je tako: Ti ljudi alj z puntarskim Madžaram deržijo, alj pa hočejo, da bi se Austria na drobne kose razrušila.

Da je Ruski cesar Miklauž I., samo iz prijaznosti do našega Cesarja in Cesarstva svoje vojsake nam na pomoč poslal, se vidi v njegovemu razglasu, ki se blizo tako glasi: „Z oziram na Dunajske pogodbe in z dovoljenjam avstrianskega Cesarja pomagam jaz punt vganjati, ki ne obseže samo Austrijo, ampak celo Evropo. Moji podložniki so vmed timi puntarji. Avstrianskemu Cesarju sim poslal 80 tavežent vojsakov razun tiste množice, ktera je že v Erdelj marširala. Vse te vojsake jaz plačam in s svojim stroškami preskerbim; za to ne terjam nobenga povračila. Dajleč proč od mene je vsaka želja svojo deželo razširiti.“

To se besede Ruskega Cesarja, kakor v Gratzter Zeitung stojijo. (Slov. N.)

Prešpork 16. t. m. Ogerski boj se pripravlja zdaj v gornji ogerski deželi, kjer so ruski vojaki pri Dukli, Altendorfu, Jablunki in Jardonovu postavljeni in puntarji pod Görgejem in Dembinskim Silezio, Moravio in zlasti Galicio na noge spraviti skušajo.

Velden ima armado okoli Prešporka. Vsi dozdejni boji so samo napadi na videz od Madjarov, ki imajo nasproti cesarskim na tem mestu komej 30.000 mož, de Veldenu kaj opraviti dajo; ako bi pa cesarski čez in čez boj začeli, bi se ti madjarski vojaki v Ko-

marnsko terdnjavo vmaknili, odkodar bi pozneje zopet za cesarskimi planili.

General Benedek dela okoli Gomāra in Cipse in ima tamošnje raztresene Madjarske trume v berzdi. Okoli Prešporka je vse tiho.

Tri ure za Serdaheli-Somerecinam je poglavitna armada Madjarov. Tam se pričakuje bitva. (Presse.)

Na otoku Čalokezu (Schütt) je bil 11. t. m. boj, v kterim so naši premagali. —

Ruska armada se zbira v Hradišu na Moravskim, kjer ima ruski general Berg glavni stan, in v Velehradu, staroslavnim mesticu, kjer sta slavyanska apostelna Ciril in Metod bila. —

— Tudi „Lloyd“, ki je dozdej Madjare zagovarjal, in za-nje nekake prednosti nasproti drugim avstrijskim deželam iskal, se je spreobernal, in k mislim časopisa „Presse“ pristopil, kteri se poteguje za popolno enakost in edinost celiga cesarstva, brez obzira na stare pravice Madjarov, ktere so oni sami narpopred prevergli. —

„Lloyd“ pove, de se je Košut tisti dan, ko se je ogerska za samostalno državo izrekla, tako zagovoril: „Bog zamore, dokler živim, mi poslati, kar hoče, terplenje, smert na vešalu, strup, izgon; — ali ene nesreče mi ne more poslati, namreč, de bi kedaj postal podložnik avstrijske dinastie.“

Ptuje dežele.

Nemška. V Badenu, kjer je vojvoda dragovoljno željam ljudstva se vdal in k frankobrodski ustavi pristopil bil, so razglasili republiko, in zložili provizorno vlado, ktera obstoji iz 4 mož: Brentano, Christ, Struve in Blind. Ta vlada je že prišla v Karlsruhe; velki vojvoda pa je z malo množico zvestih vojakov, (zakaj večidel je vojašnja z ljudstvom potegnila) pobegnil, eni pravijo, proti Frankobrodu. — Ravno tako je razdraženje ljudstva na celi zahodni nemški strani, ki s Francozkim meji, narviksi stopnjo doseglo.

Pruski kralj je izdal razglas na svoj narod, v kterim ga k orožju kliče, de bi branil nemško deželo zoper znotrajne in zvonajne sovražnike, ter naslednje oznani:

Moja vlada se je z pooblastenci večih nemških držav, ki so k meni pristopile, v Frankobrodu začete nemške ustave zopet poprijela. Ta ustava bo v kratkim narodu to dala, kar po pravici tirja in pričakuje: edinost v edini izpeljavni oblasti in svobodo, varvano z postavodajavnim, od naroda zvoljenim zborom. Od Frankobrodskiga zbora izdelani načert ustave se vzame za podlago. — Govori se, de stopi Austrija kot neodvisna država v večno zavezo s to nemško-prusko državo. —

Iz Laskiga se zve, de so naši in toskanski vojaki 10. t. m. po kratkim vpiranju mesto Livorno dobili in posedli. Ravno tako se je mesto Bologna 16. t. m. vdalo, po bombardiranju, ki je nekaj ur terpeło in mesto močno poškodvalo.

Od francozkiga generala Udinota se ne sliši, de bi se bil zopet že nad Rimljane vzdignil. —

Francozka. V Parizu je mir, in po Francozkim se zopet novi poslanci volijo.

12. t. m. je interpeliral poslanec Flokon francozke ministre, kaj de mislijo storiti za voljo prihoda Rusov na avstrijsko zemljo. Odgovor ministra je bil, de je vladi zlo žal, de Rusi Avstrijanam pomagat pridejo, in de bo na diplomatiški poti vso škodo odverniti skušala, in če to ne ovelja, de se bo daleč na narodni zbor obrnila.

V Angleškem zboru je minister Palmerston na enako vprašanje zastran ogerskiga boja odgovoril, de mu je znano, de Rusi avstrijskemu cesarju pomagat pridejo, de se pa Angležka država ni nikoli zavezala, samostalnost Ogrov varvati.

Nepolitiški del.

Benetke.

(Po Moravskih novinah.)

Brez dvombe bo braveam Slovenije vseč, če jim od Benetek, od katerih se zdaj toliko sliši in piše, dogodovšino v kratkih obrisih podamo. De je to mesto veliko in imenitno, vsak ve; kako pa in kdaj se je sozidalo, in kaj se je že vse v njem godilo, zna biti marskterimu med nami neznano. Najpopred opominimo, da Benetke v morji na 70 otokih stojijo, med katerimi sta 2 velika in 147 majših prekop ali kanalov, in 378 več del kamnenih mostov. Hiš in drugih poslopj se šteje 30 tavitent. Črkev je bilo enkrat 288, katerih zdaj čez polovico podertih stoji. Duš je bilo popred 190000, vunder zdaj njih število 115000 ne preseže. Drugih imenitnost ima to mesto toliko, da, če bi hotli vse popisati, bi velike bukve napisali, in pri vsem tem bi si nobeden, ki vse to z lastnimi očmi ni vidil, lepote in krasnosti mnogih cerkev in palač (palastov) dostojno misliti ne zamogel. Tukaj so združene zaklade in dragocenosti tako rekoč celiga sveta. Le samo v cerkvi sv. Marka, patrona Benetek, je 500 stolpov z najdražjiga marmorskiga kamna. Tla, obok, vse židovje in čela cerkev je iz rezaniga iz nar daljših krajev pripeljaniga marmora, in kamor pogledaš se ti bron, srebro in zlato nasprot lesketa. Dva stolpa, kterima na svetu ni enakih, sta iz beliga alabastra, tako da njih sneženi lesk človeku skorej viden jemlje. Vsako zimo živi v tem mestu okolo 30.000 ptujcov, zavoljo mehkega zraka, ki na persih boljšim posebnost služi.

Sozidalo se je to mesto v letu 400 po Kristusovim rojstvu, in je po tem 1450 let staro.

V tistim času se je velika preselitev narodov začela, v sled ktere se je toliko kervi prelilo in mest pokončalo. Privihrali so namreč divji Huni od istoka, in narodožerti Nemci pod raznimi imeni, od severa in zapada proti Adrijskim primorju. Kaj je drugo ostalo mirnim prebivavcem teh krajev, ki so bili več del Slovani, ko žvinski divjosti se ogniti? To so tudi sturili, in veliko se jih je umaknilo, popustivši suho zemljo, na morje, ter so se vselili na te otoke. Od konca so živeli od ribstva, sešasama so začeli kupčevati, kar jih je na tako visoko stopnjo bogastva pripravilo. Vsaki otok je imel svojiga starasina, in nekoliko svetovavnih očetov, ki so za njih občne zadeve skerbili; poznej so si izvolili vsi otoki skupaj eniga verhniga starasina, kterimu, so vsi drugi podložni bili. Vsi so imeli enake dolžnosti in enake pravice, in zato se je zamogel vsakteri za takiga tribuna, kakor so ga imenovali, izvoliti. Sešasama vunder, kakor je že na svetu, so si začeli bogatejši več pravice lastiti, iz česar so dolgi kervavi boji postali.

Čez veliko let se le so se pomirili, ker so spoznali, kam de jih zna ta nesloga med sabo pripeljati, ter so svolili eniga poglavarja, kteriga so dože imenovali. On je imel moč kraljevsko za vse svoje žive dni. Pervi dože je bil izvolen leta 697. Zdaj se je začela moč in slava Benečanov razširovati po morju in po zemlji, in v kratkim času so imeli vse ilirsko in dalmatinsko primorje v svoji vlastini. V hvalo, da so Benečani leta 1170 papežu Aleksandru v pomoč prišli, jih je ta papež z morjem poročil. Od tega časa je dože vsako leto enkrat v zlati ladji po morju veslal in v znamenje poroke z morjem zlat perstan iz roke potegnil in vanj-ga vergel. To veliko praznovanje se je pa sešasama v pustne norije preobrnilo, ki so pod imenom „karneval v Benetkah“ celimu svetu znane.

Ko je leta 1172 ljudstvo dožeta Michiell ubilo, bogatinci niso vse k volitvi pripustili, ampak 11 nar bolj učnih mož se je zbralo noviga dožeta izvoliti. Ti so izbrali 480 svetovavnih mož, in iz teh sopet 6, ki so bili vedno na strani dožeta v pomoč in svet. Teh 6 možev so imenovali: „signoria“, to je; gospoda.

Leta 1204 so dobili Benečani z Francozami greško glavno mesto: Carigrad (Konstantinopol). Iz tega kraja so Benečani veliko imenitnih in umetnih reči pobrali. Leta 1300 se je v Benetkah velika prekucija in bojevanje med prostim ljudstvom in bogatincami unelo, čimur je še le čez dolgi čas ustanovljena komisija iz 10 možev konč naredila.

V letu 1454 je tih 10 možev iz med sebe tri za sodnike izvolilo, kar so inkvizitorijo imenovali. Ti sodniki, so imeli neograjeno

moč, in čez njih izreko ni bilo višjiga sodnika. Vsim ljudstvu je bila ta sodnija znana, vunder sodnike in kraj sodniša ni nihče poznal. Gorje, je bilo vsakimu, kteri je v njih strašne roke padel!

Na ta kervavi način so se bogatinci in zlahniki pri gospodarstvu obdržali.

Na koncu 15. stoletja so bile Benetke na nar višji stopnji slave. Osem milijonov ljudi jim je bilo podložnih in njih kupčija se je razširila po celim znanim svetu. Pa kakor ima vsaka reč na svetu svoj čas, kakor nobena stvar ni vedno v cvetju, tako tud tu. Znajdena Amerika je Evropskim narodom drugo cesto kupčije pokazala, proti zapadni Indii, kamor je tudi v resnici kmalo kupčija svoje perute razpela. Benetke so začele sešasama veniti, in bogastvo in imenitnost minuti. V 17. stoletju so imele Benetke velike vojske z Avstrijanci, Španci, in Turki. Leta 1797 so čez Benetke, ktere 1400 let niso vidile sovražnika v mestu, Francozji gospodarili. Naslednje leto so prišle pod našiga cesarja, in čez 7 let so bile spet Francoske, vunder so po dokončani Francoski vojski zopet našimu cesarju pripadle.

Od tega časa so Benečani mirno živeli pod Avstrijansko palico (Scepter) do lanskiga leta, ko se je karbonarska iskra, ki je pod pepelam tiho tlela v hipama v svitli plamen premenila, in Benetke od zveze Avstrijanskih dežel odtergala. Njih daljno osodo pa zdaj, ko Radečki pred njimi stoji, od dneva do dneva pričakujemo.

Knjiga splošnih deržavljanskih postav.

§. 352.

Dokler je še kaj upanja, zgubljeno reč zopet dobiti, je mogoče se v nje posesti z samo voljo obdržati. Nepričjočnost posestnika, ali nastopljena nezmožnost posesti pridobiti ne overžeta že pridoblene posesti.

Drugo poglavje.

Od pravice vlasti.

§. 353.

Vse kar komu tiče, vse njegove telesne in netelesne reči se imenujejo njega lastnina.

§. 354.

Vlast misljena kakor pravica, je oblast z bistvam ino užitki reči samovoljno ravnati ino sleherniga od taiste izločiti.

§. 355.

Vse reči sploh so predmet pravice vlasti, ino vsak, kogar postave izrečno ne izločijo, ima pravico taisto sam po sebi ali po drugim v svojim imenu pridobiti.

§. 356.

Kdor tedaj terdi, da je osebi, katera kaj pridobiti hoče, v obziru na nje osebno zmožnost, ali v obziru na reč, ki se ima pridobiti, kak postaven zadržek na poti, ta je to dokazati dolžan.

§. 357.

Če je pravica do bistva reči z pravico do užitkov v ravni taisti osebi združena, je pravica vlasti popolna ino nerazdeljena. Ako pa komu le nekoliko pravice do bistva reči, komu drugimu nasproti verh nekoliko pravice do bistva, izločna pravica do užitkov taiste gre, je pravica vlasti razdeljena ino za oba nepopolna. Uni se imenuje poverhni vlastnik, ta vžitni vlastnik.

§. 358.

Pri vsih drugih bažah omejenja po postavi ali po volji lastnika ne neha vlast popolna biti.

§. 359.

Loča pravice do bistva od pravice do užitkov izvira nekoliko iz naredbe lastnika; nekoliko iz postavne zapovedi. Po raznosti razmer med poverhim ino vžitnim lastnikom obstoječih, se imenuje blago, katera gre vlast je razdeljena, leensko, dedno, stantno ino dedno najemno blago. Od leena se govori v posebno obstoječi leenski pravdi, od dedniga stantniga ino dedniga najemniga blaga pa v poglavju od pogodeb štanta ino najema.

§. 360.

Iz samiga opravljanja stanovitne obresti ali letnih prihodkov od kakiga zemljiša, se še ne more soditi, da je vlast razdeljena. V vsih primerlejih, v katerih se ločenje pravice do bist-

va od pravice do užitkov izrečno ne pokaže, se ima slehern vesten posestnik za popolniga lastnika deržati.

§. 361.

Če kaka še nerazdeljena reč več osebam h krat tiče: vstane skupna vlast. Gledè na celost se imajo sovlastniki za eno samo osebo; kolikor jim so pa gotovi, čeravno neodločeni deli odznavnani, ima slehern sovlastnik popolno vlast njemu tikajočiga dela.

§. 362.

Po pravici, prosto z svojo lastnino ravnati, zamore popolni vlastnik pravilama svojo reč prostovoljno rabiti ali neporabljeno pustiti; on jo zamore zatreti, celo ali nekoliko na druge prenesti, ali nepogojno se taiste znebiti, to je, jo zapustiti.

§. 363.

Ravno te pravice vživajo tudi nepopolni, tako poverhni kakor vžitni lastniki; samo ne sme eden nič početi, kar je pravici drugiga nazproti.

§. 364.

Sploh se zamore pravica vlasti le toliko rabiti, kolikor se s tem v pravice tretjiga ne sega in omejenja ne prestopi, ki je v postavah zastran ohranjenja ino poviksanja občne blažnosti zapovedano.

§. 365.

Če občni blagor terja, mora ud deržave proti primernimu odškodvanju clo popolno vlast kake reči prepustiti.

§. 366.

Z pravico lastnika, vsakiga drugiga od posesti svoje reči izločiti, je tudi pravica svezana, svojo mu prideržano reč od vsakiga imetnika z vlastninsko tožbo sodniško terjati. Vunder ta pravica tistimu ne gre, ki je kako reč ob času, v katerim se vlastnik ni bil, v svojim lastnim imenu prodal, pozneje pa nje vlast zadobil.

§. 367.

Vlastninska tožba se proti vestnimu posestniku premakljive reči storiti ne more, če ta dokaže, da je to reč ali pri očitni dražbi, ali od obertnika, ki ima k taki kupčii pravico, ali za plačo od koga drugiga pridobil, komur jo je bil tožnik sam k rabi, varvanju ali k kakršnimu koli drugimu namenu zaupal. V teh primerlejih zadobijo vestni posestniki vlast, ino poprejšnimu lastniku gre le pravica odškodvanja proti tistim, ki mu so za to odgovorni.

§. 368.

Če se pa dokaže, da bi bil posestnik ali že iz narave pridobljena reči, ali iz nje vidno prenizkiga kupa, ali iz znanih osebnih lastnosti svojiga prednika, ali iz njega obertnije ali drugih okoljšin, za terdno sumiti zamogel, da njegova posest vestna ni; mora kot nevosten posesnik reč lastniku prepustiti.

§. 369.

Kdor lastninsko tožbo prevzame mora dokazati, da ima tožene reč, za katero se toži, v svoji moči, ino da je ta reč njegova lastnina.

§. 370.

Kdor premakljivo reč sodniško nazaj terja, jo mora z znamenji popisati, po katerih se od vsih podobnih reči enakiga plemena loči.

§. 371.

Reči ki se na ta način razločiti ne dajo, kakor gotov denar z drugim gotovim dnarjem zmešan, ali na prinositelje glaseče dolžne pisma, niso torej pravilama predmet lastninske tožbe; če se take okoljšine ne primerijo, s katerimi tožnik svojo lastninsko pravico dokazati zamore, ino iz katerih je tožene vediti moral, da ni imel pravice se reči polastiti.

§. 372.

Ako tožnik z dokazam pridobljene vlasti reči njemu prideržane sicer ne izhaja, veljavno ime ino pristen način, po katerih je v njeno posest prišel, je pa skazal; se vunder v obziru na sleherniga posestnika, kateri nobeniga imena svoje posesti povedati ne zamore ali le slabši ime pove za praviga lastnika ima.

Na znanje.

Ces. kralj. provizorni deržavni pravdnik za tiskarne zadeve ima svojo pisarnico v gospodskih ulicah hiš. števil 214 v drugim nastropju.